

عنوان مقاله:

بررسی علل تخریب و تحلیل رفتن قنات در دشت یزد- اردکان

محل انتشار:

اولین همایش ملی بیابان (علوم، فنون و توسعه پایدار) (سال: 1391)

تعداد صفحات اصل مقاله: 11

نویسندگان:

مهدی حیات زاده - عضو هیات علمی دانشکده منابع طبیعی، مجتمع آموزش عالی اردکان

محمدتقی دستورانی - دانشیار دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه یزد

خلاصه مقاله:

آب در کشور ما که سرزمینی خشک محسوب می‌شود از اهمیت خاصی برخوردار است به طوری که متولیان به روش‌های متفاوتی به منظور ذخیره آب و استفاده در شهر و روستا می‌اندیشند. اما نکته نگران‌کننده در این میان آن است که گویا متولیان تنها به روش سدسازی که اثرات منفی آن به مرور خود را نشان می‌دهد، بسنده کرده‌اند. در حالی که پیشینیان ما از روش‌های متفاوت و در عین حال سودمندتری استفاده می‌کردند. یکی از روش‌های تخصصی هدایت و ذخیره آب که به نام ایرانیان ثبت شده، قنات است. در این تحقیق سعی شده تا با بررسی اصلی‌ترین عوامل دخیل در تخریب قنات دشت یزد - اردکان و با پیشنهاد راهکارهایی جهت بهبود این بحران، گام مثبتی جهت احیاء این سنت دیرینه استهسال آب، برداشته شود. مهمترین عامل در زوال قنات این منطقه، بهره برداری مکانیزه از چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در سفره‌هایی که مادرچاه و تره کار قنات در آن قرار دارند، می باشد. حفر اینگونه چاه‌ها باعث افت سطح آب زیرزمینی در این منطقه می شود و در نتیجه به دلیل افت سطح آب، آبدهی قنات کاهش می یابد. اغلب قنات‌ها در این منطقه طول زیادی دارند بطوریکه گاهی تا چند ده کیلومتر می رسند. به همین دلیل در معرض خطرات زیادی قرار می گیرند و بعضاً آسیب های جبران ناپذیری را متحمل می شوند. عدم نگهداری و لایروبی قنات‌ها از جمله عوامل تخریب قنات ها در این منطقه است. بطوریکه در سالهای اخیر در این منطقه بنا به دلایلی همچون هزینه بالای لایروبی، صعب العبور بودن راههای ارتباطی و زمان طولانی لازم برای انجام عملیات، به این امر توجهی نشده است. قنات‌ها علاوه بر انتقال آب شیرین به دشت‌ها و حاشیه کویرها می توانند با توجه به لایه‌های زمین شناسی، در زهکشی و انتقال آب شور و دور کردن این آب‌ها از مجاورت سفره‌های آب شیرین زیرزمینی مورد استفاده قرارگیرند. همچنین می توان با استفاده از رایانه‌ها و فن‌آوری جدید، فن قنات‌سازی را همانند سدسازی تقویت نمود و به جای سفال از مصالح مقاوم‌تر استفاده کرد. با بررسی وضعیت زلزله‌خیزی، تکتونیکی و گسل‌های موجود، قنات‌های قدیمی را احیاء و قنات‌های جدید احداث کرد؛ با تغذیه مصنوعی سیلاب به درون سفره‌های آب زیرزمینی، به جای تخریب شهرها توسط سیل، این آب‌ها را به داخل سفره‌ها تزریق کرد و در هنگام کم آبی یا خشکسالی از آنها بهره گرفت. بن بست فعلی یعنی از دست دادن قسمتی از قنات‌های منطقه نتیجه تصمیم‌گیری شتابزده نسل فعلی است. اکنون برای جبران خطاهای گذشته نمی باید بدون مطالعه به اقدامات دیگری دست بزنیم که عواقب نامناسب دیگری پیامد آن باشد.

کلمات کلیدی:

دشت یزد - اردکان، قنات، خشکسالی، سفره آب زیرزمینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/160568>

